

Opinnäytetyö (AMK)
Liiketalous
Kansainväliset toiminnot
2012

Jussi Kähkönen

VIRON EUROJÄSENYYS

– Case: FOREX

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusohjelma | Kansainväliset toiminnot

Kevät 2012 | 35 sivua

Ohjaaja Markku Heikkilä

Jussi Kähkönen

VIRON EUROJÄSENYYS - CASE: FOREX

Virosta tuli 1. tammikuuta 2011 seitsemästoista valtio, joka otti käyttöönsä Euroopan Unionin yhteisvaluutan euron. Opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella Viron matkaa Euroopan Unionin ja Euroopan rahaliitto EMU:n jäseneksi. Työssä käsitellään käytännön tasolla Viron siirtymistä eurojärjestelmään, tarkastellaan virolaisten odotuksia eurosta ja analysoidaan siirtymän jälkeisiä seurauksia maan talouselämässä.

Työssä esimerkkiyrityksenä toimii rahanvaihtoon keskittynyt FOREX Bank Ab. Viron siirtyminen pois omasta valuutasta aiheutti FOREXissa suuren muutoksen päivittäiseen valuutanvaihtoon. Työssä käsitellään Viron eurojäsenyyden aiheuttamia valuuttakaupan muutoksia Suomen FOREXin näkökulmasta ja samalla pohditaan myynnin vähenemisen korvaavia ratkaisuja rahanvaihtoyrityksen toiminnassa.

Lähdemateriaalia oli tarjolla paljon mutta ongelmaksi osoittautui ajankohtaisten ja luotettavien lähteiden löytäminen. Lähteinä on käytetty pääasiassa aiheeseen liittyviä verkkoartikkeleita sekä Viron keskuspankin julkaisemia tiedotteita euroa koskien. Euroopan Unionista ja rahaliitosta käsittelevät faktat on otettu kirjalähteistä. Empiirisen osion lähteet FOREXin toiminnasta ja toimista on saatu haastattelujen ja yrityksen omien internetsivujen kautta.

ASIASANAT:

Valuuttapolitiikka, valuuttamarkkinat, euroalue, Euroopan valuuttajärjestelmä

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Administration | International operations

Spring 2012 | 35 pages

Instructor Markku Heikkilä

Jussi Käkönen

ESTONIA IN THE EUROZONE - CASE: FOREX

Estonia was the 17th country adopting the euro on January 1st 2011. This thesis focuses on Estonia's journey from the Soviet era to this day, when the country has become a full member of the European Union and the eurozone. Since Estonians decided to adopt euro as their national currency, the nation has had to meet several criteria to be a part of the eurozone.

The subject of the thesis was observed with an example company in the currency exchange field. The company is called FOREX Bank and it is the biggest exchange company in the Nordic countries. Estonian krone was one of the most traded currencies before 2011 and due to the expansion of the eurozone, FOREX Bank had to come up with new strategies in attempt to minimise possible losses. This thesis suggests possible solutions to FOREX Bank in their effort to increase the sales back to the level it was before Estonia adopted the euro.

There is plenty of published material on the subject but the main problem is to find reliable and current facts. The material that was used is mostly from the Internet, in the form of articles and publications from the European and Estonian central banks. Other material was taken from related books and interviews made inside the FOREX Bank organisation.

KEYWORDS:

Currency policy, currency market, eurozone, European Monetary Union

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 EURON HISTORIA	7
2.1 Euroopan talous- ja rahaliitto	8
2.2 Euron käyttöönotto	8
2.3 Euron kurssikehitys	9
3 EUROOPAN KESKUSPANKKI	11
4 LÄHENTYMISKRITEERIT	13
4.1 Hintakehitys	13
4.2 Julkisen talouden kehitys	13
4.3 Valuuttakurssikehitys	14
4.4 Pitkien korkojen kehitys	14
5 EURON HYÖDYT	15
5.1 Sisämarkkinoiden edut	15
5.2 Maailmanlaajuiset edut	16
5.3 Matkailun vaivattomuus	16
6 EURON HISTORIA	18
6.1 Kuluttajahintojen nousu	18
6.2 Kansallisen valuutan menetys	18
6.3 Suur maiden sanelema politiikka	19
6.4 Euroalueen kriisit	20
7 EURO VIROSSA	22
7.1 Aika ennen euroa	22
7.2 Euron käyttöönotto Virossa	23
8 FOREX	25
8.1 FOREX ja Viron kruunu	27
8.2 Toimet ennen kruunukaupan loppumista	28
8.3 Vaihtoehdot Viron kruunulle	31
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	33
LÄHTEET	35

LIITTEET

Liite 1. Haastatteluissa esitetyt kysymykset

KUVIOT

Kuvio 1. Asiakasmäärien muutos

29

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni idea syntyi omien havaintojen kautta. Olen työskennellyt valuutanvaihtoyritys FOREX Bank Ab:ssa vuodesta 2009 lähtien. Viron kruunu on ollut yksi myydyimmistä valuutoista. Kun tuli tieto Viron siirtymisestä euron käyttöön, ryhdyin pohtimaan, miten muutos tulisi näkymään FOREXin päivittäisissä rutineissa.

Saatuani FOREXin hyväksynnän aiheelleni, aloin etsiä mahdollisia näkökulmia Viron eurojäsenyyden tarkasteluun. Koska valtaosa Pohjoismaissa toimivan FOREXin Viroon matkaavista asiakkaista tulee Suomesta, oli luonnollista ryhtyä tarkastelemaan muutosta nimenomaan Suomen FOREXin kannalta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella Viron matkaa euroalueen jäseneksi ja arvioida eurojäsenyyden seurauksia Suomen FOREXin toimintaan. Kun yksi vaihdetuimmista päävaluutoista poistuu valikoimista, aiheuttaa se väistämättä suuren loven myyntiin. Tarkastelun kohteena ovat FOREXin toimet vuoden 2011 vaihteessa ja se, miten yritys aikoo jatkossa saada myyntinsä palautettua Viron kruunun poistumista edeltävälle tasolle. Työssä pohditaan myös tulevaisuutta ja yrityksen uusia mahdollisuuksia kansainvälisessä valuuttakaupassa.

2 EURON HISTORIA

Ajatus yhteiseurooppalaisesta valuutasta on seurausta toisen maailmansodan jälkeiseltä ajalta, jolloin luotiin perusteet Euroopan taloudelliselle yhdentymiselle. Sodassa olleet valtiot haluttiin sitoa taloudellisesti toisistaan riippuvaisiksi, jotta uuden sodan mahdollisuus tulisi häviävän pieneksi. Vuonna 1951 perustettu Euroopan hiili- ja teräsyhteisö löi ensitahdit taloudelliselle yhdentymiselle, kun Ranska, Saksa, Italia ja Benelux-maat allekirjoittivat sopimuksen, jossa hiili- ja terästeollisuuden valvonta annettiin ylikansalliselle elimelle. Näin ollen yksikään valtio ei kykenisi rakentamaan ja kehittämään uutta sotakoneistoa toisten tietämättä (Euroopan unioni 2011).

Taloudellisen yhteistyön taustalla oli myös ajatus poliittisesta yhdentymisestä. Euroopan hiili- ja teräsyhteisö laajeni vuonna 1957 tehdyn Rooman sopimuksen myötä Euroopan talousyhteisöksi ja vuonna 1967 Euroopan yhteisöksi, jonka johdosta kuuden perustajavaltion väliset tullimaksut poistettiin. Näin syntyi modernin Euroopan ensimmäinen vapaakauppa-alue (Euroopan unioni 2011).

Euroopan yhteisö kasvoi 1990-luvulle tultaessa jo 12 maan kokoiseksi. Vuosikymmenen taitteessa tapahtuneet Saksojen yhdistyminen ja Neuvostoliiton hajoaminen muuttivat Euroopan poliittisen kartan täysin, jolloin Euroopan yhteisön roolia jouduttiin ajattelemaan uudelleen. Vuonna 1992 allekirjoitettu Maastrichtin sopimus loi edellytykset Euroopan yhteisvaluutalle, ulko- ja turvallisuuspolitiikalle sekä jäsenvaltioiden keskenäiselle yhteistyölle oikeus- ja sisäasioissa. Sopimuksessa otettiin käyttöön myös termi Euroopan Unioni. Maastrichtin sopimus otettiin käyttöön 1. tammikuuta 1993 (Euroopan unioni 2011).

2.1 Euroopan talous- ja rahaliitto

Euroopan Unionin talous- ja rahaliitto EMU:n tarkoituksena on luoda Euroopan Unioniin kuuluville maille yhteinen ja yhtenäinen talouspolitiikka. Puitteet luotiin Maastrichtin sopimuksessa, jolloin määriteltiin talous- ja rahaliiton perustaminen kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe alkoi 1. heinäkuuta 1990, jolloin EU:n alueella lopetettiin valuuttasäätely ja sallittiin pääomien vapaa liikkuvuus. 1. tammikuuta 1994 alkaneessa toisessa vaiheessa perustettiin Euroopan rahapoliittinen instituutti, jonka tehtävänä oli luoda pohja Euroopan keskuspankkijärjestelmälle. Euroopan keskuspankki perustettiin rahapoliittisen instituutin tilalle vuonna 1998 (Euroopan keskuspankki 2011). Rahaliiton toisessa vaiheessa määriteltiin taloudelliset lähentymiskriteerit, jotka täyttämällä EU:n jäsenvaltio voi päästä rahaliiton kolmanteen vaiheeseen, ja ottaa euron viralliseksi valuutakseen.

Euroopan rahaliitto merkitsi globaalin talouden kannalta kahta asiaa. Ensimmäkin maailmaan syntyi uusi merkittävä valuutta, euro ja toiseksi rahaliitto synnytti uuden valuutta-alueen, jonka tunnusluvuksi tuli euron arvo muihin valuuttoihin suhteutettuna (Vartiainen ym. 1999, 93.)

2.2 Euron käyttöönotto

Euron käyttöönotto tapahtui 1. tammikuuta 1999, jolloin siitä tuli yhteinen valuutta yli 300 miljoonalle ihmiselle Euroopassa. Euroalueeseen liittyi tuolloin 11 maata: Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Luxemburg, Suomi, Portugali, Ranska ja Saksa. Edellisten lisäksi euron ovat ottaneet käyttöön Kreikka (vuonna 2001), Slovenia (2007), Kypros ja Malta (2008), Slovakia (2009) ja Viro (2011). Näin ollen euroalue muodostuu 17:sta valtiosta (Euroopan keskuspankki 2011).

Ensimmäisten kolmen vuoden aikana euro oli käytössä vain tilivaluuttana ja sillä voitiin tehdä esimerkiksi sähköisiä maksuja. Varsinaiset eurorahat, setelit ja kolikot, otettiin käyttöön 1. tammikuuta 2002, jolloin ne korvasivat 12 maan kansalliset valuutat. Suomessa markat vaihtuivat euroiksi kiinteällä vaihtokurssilla $1 \text{ euro} = 5,94573 \text{ markkaa}$ (Euroopan Keskuspankki 2011).

2.3 Euron kurssikehitys

Euron tultua maailman valuuttamarkkinoille alkoi välitön kurssivertailu yhdysvaltojen dollariin. Maailmankauppaa ennen euroa hallinneelle dollarille oli vihdoin syntynyt vakavasti otettava kilpailija Japanin jenien, Iso-Britannian puntien ja Sveitsin frangien rinnalle. Ensimmäiset kuukaudet odoteltiin, miten yhteisvaluutta euro vaikuttaisi valuuttamarkkinoihin.

Eurojen valuuttavaihto alkoi suhteella $1 \text{ euro} = 1,1747 \text{ Yhdysvaltojen dollaria}$. Kurssi nousi ensimmäisen päivän aikana 1,1906 dollariin. Yhteisvaluutta sinnitteli dollarin yläpuolella aina joulukuulle asti, jolloin se päättyi lopulta tasalukuihin dollarin kanssa. Kaikkien aikojen alhaisimmalle tasolleen euro vajosi 26. lokakuuta 2000, kun euro noteerattiin 0,8225 dollariin vain alle vuoden ikäisenä. Euroopan Keskuspankki ei aikaillut, vaan alkoi yhdessä euroalueen kansallisten pankkien kanssa ostamaan euroa nostaen kurssin takaisin 0.86 dollariin (Arvopaperi 2011).

Euron vahvistuminen jatkui New Yorkin terrori-iskujen jälkeen, jolloin Yhdysvaltojen liike-elämän ylle nousseet epävarmuustekijät nostivat euron jo lähelle yhden dollarin rajaa, 0,92 dollariin. Yhteisvaluutta ei kuitenkaan vielä

tullut arvokkaammaksi kuin dollari, vaan sitä piti odottaa vielä lähes vuosi (Arvopaperi 2011).

28. kesäkuuta 2002 euro nousi viimein yli dollarin rajapyykin, ja on sen jälkeen ollut aina dollaria arvokkaampi. 22. huhtikuuta 2008 euro sai kaikkien aikojen kovimman noteerauksensa ja kävi ensimmäistä ja toistaiseksi viimeistä kertaa yli 1,60 dollarissa. Näin ollen yhteisvaluutta oli tuplannut arvonsa alhaisimmilta tasoiltaan, eli 0,82 dollarista (Arvopaperi 2011).

27. huhtikuuta, 2010 Kreikan kriisi kolahti euroon tosissaan, kun luottoluokittaja Standard & Poor's laski Kreikan luokituksen roskatasolle. Toukokuussa euro vahvistui hetkellisesti EU-päätäjien hyväksymän tukipaketin ansiosta. Huolet kuitenkin kasvoivat jälleen toukokuun loppua kohden euron trendin pysyessä laskevana toukokuun ja ollessaan alimilla tasoillaan neljään vuoteen. 25. toukokuuta 2010 euro käväisi alimmillaan alle 1,22 dollarissa (Arvopaperi 2011).

Euroon kiinnitetään erityistä huomiota ympäri maailmaa, sillä sen odotetaan reagoivan nopeasti euroalueen kriisin mahdolliseen syvenemiseen tai elpymiseen. Kreikan tilanteen johdosta analyytikot uskovat kuitenkin kurssin pysyvän alhaalla mahdollisesti useita vuosia (Arvopaperi 2011).

3 EUROOPAN KESKUSPANKKI

Euroopan keskuspankki eli EKP on vuonna 1998 perustettu toimituselin, jonka tehtävänä on vastata euroalueen rahapolitiikasta. Keskuspankki pitää pääkonttoriaan Frankfurtissa Saksassa ja se toimii yhteistyössä euroalueen jäsenmaiden kansallisten pankkien kanssa. Sen tärkeimpänä tehtävänä on valvoa euron vakautta ja tarkkailla hintojen vakautta jäsenvaltioiden etujen mukaan. EKP vastaa tämän lisäksi koko EU:n talous- ja rahapolitiikan määrittämisestä.

Keskuspankki valvoo liikkeellä olevan rahan määrää ja sitä, ettei rahan arvo suhteessa tarjolla oleviin palveluihin ja tuotteisiin olisi liian suuri aiheuttaen inflaatiota. Rahan määrän valvontaan kuuluu myös korkojen vahvistaminen euroalueella. EKP seuraa myös hintakehitystä ja sen mahdollisesti aiheuttamia riskejä euroalueen hintatason vakaudelle (EKP 2011).

EKP:n toiminta alkoi varsinaisesti 1. tammikuuta 1999, kun se otti vastuun rahapolitiikasta silloisen yhdentoista EU-maan kansallisilta pankeilta. Kansalliset keskuspankit eivät kadonneet EKP:n perustamisen myötä, vaan jatkoivat toimintaansa Euroopan keskuspankin antamien ohjeiden mukaan. EKP:n edeltäjänä voidaan pitää Euroopan rahapoliittista instituuttia, jonka tehtävänä oli luoda perusta Euroopan keskuspankin ja sen keskuspankkijärjestelmälle (Euroopan Unioni 2011).

Euroopan keskuspankin päätöksentekuelimet ovat EKP:n johtokunta, EKP:n neuvosto ja yleisneuvosto. Johtokunta hoitaa EKP:n juoksevia asioita. Se koostuu puheenjohtajasta, varapuheenjohtajasta ja neljästä muusta jäsenestä. Sen tehtävänä on varmistaa neuvoston päätösten täytäntöönpano ja ohjeistaa kansallisia keskuspankkeja toiminnassaan. Johtokunnan jäsenet nimitetään

kerrallaan kahdeksaksi vuodeksi. EKP:n neuvosto päättää euroalueen rahapolitiikasta ja määrittelee korot, joilla liikepankit voivat ottaa lainaa keskuspankilta. EKP:n neuvoston muodostavat rahaliittoon osallistuvien 17 valtion keskuspankkien pääjohtajat ja EKP:n johtokunnan jäsenet. Yleisneuvostossa ovat mukana edellisten lisäksi kaikkien 27:n EU-maan kansallisten keskuspankkien johtajat (Euroopan Unioni 2011).

4 LÄHENTYMISKRITEERIT

Euroalueen jäseneksi päästäkseen jokaisen siihen haluavan valtion on täytettävä Euroopan Yhteisön Maastrichtin sopimuksessa asettamat lähentymiskriteerit. Kriteerejä on neljä: hintakehitys, julkisen talouden kehitys, valuuttakurssikehitys ja pitkien korkojen kehitys. Pääosin taloudellisia ehtoja määrittävät kriteerit ovat ehdottoman tärkeitä euroalueelle taloudellisen vakauden ja kasvun saavuttamiseksi (Euroopan Komissio 2010.)

4.1 Hintakehitys

Hintakehityksellä pyritään saamaan valtion hintataso mahdollisimman vakaaksi ja näin ollen ehkäisemään inflaatiota. Euroalueeseen haluavan valtion on pidettävä oma inflaatioasteensa lähentymiskriteereissä määritetyn rajan alla. Tuo raja lasketaan vertaamalla ehdokasmaan inflaatiota kolmen pienimmän inflaatioprosentin omaaviin valtioihin ja niiden yhteiseen keskiarvoon. Uuden jäsenvaltion tulee saada hintakehityksensä korkeintaan 1,5 prosenttiyksikköä yli tuon kolmen parhaan maan keskiarvoisen inflaatioprosentin. Ellei se siinä onnistu, on inflaatio liian voimakasta. Hintakehitystä seurataan tarkastelemalla kunkin valtion edeltävän vuoden kuluttajahintaindeksiä ja vertaamalla sitä Euroalueen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin keskiarvoon (EKP 2011).

4.2 Julkisen talouden kehitys

Euroalueeseen pyrkivän valtion on kyettävä hallitsemaan julkisen talouden alijäämäänsä, jotta maan velkaantuminen pystytään estämään. Julkisen talouden alijäämä ei saa vuositasolla mitattuna ylittää 3 prosenttiyksikköä maan

bruttokansantuotteesta. Lisäksi valtion velka saa olla korkeintaan 60 prosenttia bruttokansantuotteesta (EKP 2011).

4.3 Valuuttakurssikehitys

Ennen euron varsinaista käyttöönottoa euroalueeseen pyrkivän valtion tulee osallistua Euroopan valuuttakurssimekanismiin ERM II:een vähintään kahden vuoden ajan. Tuona ajanjaksona maan kansallisen valuutan arvo ei saa muuttua enempää kuin $\pm 15\%$ ERM II:n keskiparssista eli käytännössä euron arvosta (EKP 2011.) Valuuttakurssin vakaus minimoi euroalueen yhteismarkkinoiden sisäiset häiriöt. Se myös valmistaa euroalueeseen kuulumattomia maita euron käyttöönottoon. Näiden valtioiden osalta Euroopan komissio arvioi kunkin maan lähentymiskehitystä vähintään joka toinen vuosi omassa raportissaan.

4.4 Pitkien korkojen kehitys

Kunkin euroalueeseen haluavan maan pitkäaikaisten korkojen taso saa olla enintään kaksi prosenttiyksikköä yli kolmen inflaatioprosenttiltaan alhaisimman jäsenmaan korkotason. Korkotasoa tarkastellaan yksilöllisesti vuoden ajanjaksolla, ennen kuin euron käyttöönotosta voidaan tehdä lopullinen päätös. Verrattaessa hakijamaan viimeisen 12 kuukauden pitkien korkojen keskiarvoa kolmen parhaan hintakehityksen jäsenmaiden pitkien korkojen keskiarvoon, eroa saa olla korkeintaan 2 prosenttiyksikköä (EKP 2011).

5 EURON HYÖDYT

Yhteisvaluutan käyttöön liittyy monia etuja. Euron mukanaan tuomat hyödyt ovat keskeinen osa koko eurojärjestelmän toimivuutta ja euroalueen talouskasvua tarkasteltaessa. Edut koskevat ihmisiä niin yksilö- kuin yritystasolla. Euron hyödyt tukevat usein toisiaan, joten esimerkiksi EU:n roolin kasvu maailmantaloudessa edesauttaa sekä yksittäistä kansalaista sekä valtioiden taloutta yleisellä tasolla.

Euroopan Komissio luettelee euron eduiksi muun muassa:

- enemmän valinnanvaraa ja vakaammat hinnat kuluttajille ja kansalaisille
- parempi turvallisuus ja enemmän mahdollisuuksia yrityksille ja markkinoille
- talouden vakauden ja kasvun edistäminen
- rahoitusmarkkinoiden yhdentymisen jatkuminen
- EU:n aseman vahvistaminen maailmantaloudessa
- eurooppalaisen identiteetin konkreettinen ilmentäminen

5.1 Sisämarkkinoiden edut

Yhteisen valuutan mukanaan tuomat mahdollisuudet perustuvat euroalueen talouden yhdentymiseen sekä euroalueen koon hyödyntämiseen sisämarkkinoiden tehokkuutta parannettaessa (Euroopan komissio 2011.) Aikana ennen euroa valuutanvaihdosta aiheutui ylimääräisiä kustannuksia ja hintavertailut valtioiden välillä olivat hankalia alati muuttuvien valuuttakurssien vuoksi. Yhteisvaluutan myötä tavarat ja palvelut liikkuvat vapaasti. Kaupanteko euroalueella on läpinäkyvää ja kustannustehokasta. Euroalueen sisäinen kaupankäynti on vaivatonta, oli asialla yksityishenkilö, yritys tai valtiollinen instituutio. Valuuttakurssivaihteluiden poistuminen EU-maiden välillä on

looginen seuraus rahaliiton pyrkiessä helpottamaan kansainvälistä kaupankäyntiä. Kurssivaihtelut voidaan itsessään tulkita osaksi kaupan esteitä, sillä kurssien vaihdellessa aiheutuu epävarmuutta, joka voi vähentää ulkomaankauppaa EU:n jäsenmaiden välillä (Widgrén 2001, 254).

5.2 Maailmanlaajuiset edut

Ennen euroa maailmantalouden ykkösvaluuttana on ollut Yhdysvaltain dollari, joka on useissa maissa käytössä joko kansallisvaluutan rinnalla tai varantovaluuttana. Ennen euroa dollarille ei ole ollut vakavasti otettavaa haastajaa maailman valuuttamarkkinoilla. Euroopan suurimpien talouksien muodostama euroalue on kuitenkin enenevissä määrin nousemassa dollarin rinnalle maailman kärkivaluuttojen joukkoon. Vakaan talousalueen myötä Eurooppaan saadaan lisää investointeja muista maista. Taloudellinen ja poliittinen vakaus ovat myös euroalueen turvana muuta maailmaa koskevien talouskriisien aikana, jolloin vahvat sisämarkkinat tarjoavat paremmat mahdollisuudet työpaikkojen ja taloudellisen kasvun pysyvyydelle.

5.3 Matkailun vaivattomuus

Ennen euroa Euroopassa reissanneen matkailijan piti vaihtaa jokaisen valtion kohdalla erikseen paikallista valuuttaa. Rahanvaihdon kustannukset ja valuuttakurssien vaihtelut ovat helppoja keinoja hävitä merkittävä osa matkakassasta sitä varsinaisesti huomaamatta. Esimerkiksi FOREXissa osto- ja myyntikurssien erot ovat valuutasta riippuen 5-20%. Lisäksi FOREXin vaihtaessa vierasta valuuttaa euroiksi peritään viiden euron palvelumaksu (FOREX 2011.) Palvelumaksut vaihtelevat maasta ja valuutanvaihtopaikasta riippuen, mutta pääsääntöisesti asiakas häviää aina rahaa vaihdettaessa. Ainoat poikkeukset ovat voimakkaiden kurssivaihteluiden antamat

mahdollisuudet kurssivoittoon, mutta tämä vaatii normaalisti viikkojen tai kuukausien aikajakson eikä tavallinen vapaa-ajan matkailija ehdi hyötyä kurssieroista. Euron myötä turistit voivat matkustaa Länsi- ja Keski-Euroopassa ilman rahanvaihdon kustannuksia. Samalla hintavertailu maiden välillä helpottuu yhteisvaluutan ansiosta.

6 EURON HISTORIA

6.1 Kuluttajahintojen nousu

Käytössä olevan valuutan vaihtuessa toiseen on olemassa riski siitä, että kuluttajahinnat nousevat muutoksen myötä. Vieras vaihtokurssi saattaa aiheuttaa kansalaisissa sekaannusta, kun hintoja muunnellaan edestakaisin vanhasta valuutasta uuteen. Varsinkin siirtymävaiheessa yritykset saavat mainion tilaisuuden korottaa omia hintojaan asiakkaiden huomaamatta.

Virossa hintojen nousua pelättiin muiden euromaiden kokemusten perusteella. Virolaisten mielikuva hintojen korotuksista on vahva, sillä hintojen pyöristys kruunuista euroiksi on tehty usein ylöspäin. Syksyllä 2010 Viron pääministeri Andrus Ansip myönsi hintojen nousun ja arveli maan inflaation olevan peräti 4,7 prosenttia (Kauppalehti 2010.) Ansipin mukaan syynä oli etenkin maan viennin voimakas nousu. Syyskuussa 2010 Viron elintarvikejohtoinen vienti oli nostanut arvoaan 40 prosenttia. Samalla vientihintojen noustessa kuluttajahinnat olivat lähteneet nousuun. Euron käyttöönoton jälkeen hinnoittelussa ilmeni räikeitäkin ylilyöntejä, jotka ovat sittemmin tasaantuneet (Komulainen, M. 2011, 27).

6.2 Kansallisen valuutan menetys

Kruunuista euroon siirtyminen ei ole Virossa ensimmäinen kerta, kun maan virallinen valuutta vaihtuu. Laskettaessa yhteen kaikki Virossa 1900-luvulla tapahtuneet viralliset rahauudistukset, on niitä enemmän kuin missään muussa Euroopan maassa (Laks, I. 2010.)

Uusien setelien ja kolikkojen ilmestyminen on aiheuttanut Virossa metallirahojen käytön voimakkaan kasvun. Kruunuaikana pienimmän setelin ollessa vain 7 eurosentin arvoinen, kolikot olivat käytännössä arvottomia. Kahden euron kolikko sitävastoin on arvoltaan yli 30 kruunua, joten virolaisten on pitänyt totuttautua kolikoiden käyttöön.

6.3 Suur maiden sanelema politiikka

Viro on yksi euroalueen pienimmistä talouksista. Maailmanlaajuisesti merkittävien EU-valtioiden, kuten Saksan ja Ranskan luotsaama talouspolitiikka antaa pienimmille jäsenvaltioille kovin vähän vaikutusvaltaa suurvaltojen intressien ollessa etusijalla. Saksan, Ranskan ja Italian osuus euroalueen yhteenlasketusta bruttokansantuotteesta on 74%. On siis selvää, että euroalueen suurimpien talouksien tilanteet määrittelevät taloudellisen kokonaiskuvan. Kyseisten valtioiden talouteen suorittamat toimet voidaan katsoa Euroopan keskuspankin toimintapolitiikan perustaksi (Vartiainen ym. 1999, 146).

Euroopan parlamentissa Virolla on kuusi edustajaa. Tämä on kaikista unionin maista toiseksi pienin määrä yhdessä Kyproksen ja Luxemburgin kanssa. Eniten paikkoja 736:n edustajan parlamentilla on Saksalla, 99 paikkaa (Euroopan parlamentti 2011).

6.4 Euroalueen kriisit

Euroalueen yhdentymisen tavoitteena on luoda yhtenäinen talousjärjestelmä, joka kykenee haastamaan Yhdysvallat ja Kiinan maailman talouden kärkipaikasta. Yhteisvaluuttaa käyttävät 17 maata ovat kuitenkin keskenään eriarvoisia. Näiden valtioiden joukkoon lukeutuu maailman suurimpia talousmahteja ja vastaavasti pikkumaita, joiden talous ei välttämättä ole edes eurojäsenyyteen vaadittavien kriteerien tasolla.

Kreikan kriisi

Talouslukemien tarkoituksenhakuinen vääristely euroalueen lähentymiskriteerien vaatimalle tasolle on aiheuttanut epäilyksiä eurojärjestelmän toimivuudesta. Eteläisen Euroopan valtiot Kreikan johdolla ovat tilanteessa, jossa muut EU-valtiot ovat pakotettuja auttamaan ylivelkaantuneita talouksia euroalueen pelastamiseksi. Kreikka kasvatti talouttaan vuosituhanen vaihteessa ulkomaisen velan turvin. Saadakseen edullista lainaa se oli samalla kaunistellut talouslukujaan EU:n kriteerien mukaisiksi yhdessä yhdysvaltalaisen investointipankkien kanssa (Wikipedia 2011.)

Kreikan velkakriisin syitä ovat

- Vuosia kestänyt talouslukujen kaunistelu
 - Maan talouden olematon kilpailukyky
 - Vuodesta 2007 alkanut maailmanlaajuinen finanssikriisi
- (Turun Sanomat 2011)

Velkakriisi voi pahimmillaan johtaa Kreikan eroon eurosta ja koko eurojärjestelmän hajoamiseen. Tilanteen ratkaisemiseksi vaaditaan muiden EU-

maiden taloudellista apua. Yksi kriisin oleellisimmista ratkaisukeinoista on Euroopan rahoitusvakausväline ERVV. ERVV on 9. toukokuuta 2010 muodostettu 17 euroalueen maan rahasto, jonka kautta vaikeuksiin ajautuneille maille voidaan tarjota lainaa. Rahaston takuusumma oli alkujaan 440 miljardia euroa, mutta sitä kasvatettiin jälkikäteen 780 miljardiin euroon. Suomen osuus rahastosta on 14 miljardia ja Viron kaksi miljardia euroa (Euroopan neuvosto 2011).

7 EURO VIROSSA

7.1 Aika ennen euroa

Virosta tuli 1. tammikuuta 2011 Euroopan Unionin seitsemästoista jäsenvaltio, joka otti yhteisvaluutta euron käyttöön virallisena maksuvälineenä. Euro korvasi Virossa aikaisemmin käytössä olleet Viron kruunut (EEK) suhteessa 1 euro = 15,6466 EEK. Muuntokurssi oli Viron kruunun osalta vakiintunut, sillä valuutta oli sidottu euroon samalla kurssilla. Eurot ja kruunut kävivät maksuvälineinä rinnakkain kahden viikon ajan, jonka jälkeen eurosta tuli 14. tammikuuta ainoa virallinen valuutta (Euroopan Unioni 2011).

Virolaisille rahauudistus on tuttu käsite, sillä maassa on ollut ennätyksellisen paljon laillisia maksuvälineitä. 1900-luvulla maata miehittäneet valtiot toivat poikkeuksetta omat valuuttansa Viroon. Venäjän vallankumousta edeltäneen tsaarinajan ruplan jälkeen maassa käytettiin myös Venäjän väliaikaisen hallituksen ja Neuvosto-Venäjän ruplaa. Maan ensimmäinen oma valuutta oli vuosina 1919-1928 käytössä ollut Viron markka, jonka arvo oli sidottu Saksan keisarikunnan markkaan. Viro markan arvo heikentyi kuitenkin nopeasti valtion kultavarannon pienentymisen myötä, joten maahan päätettiin tehdä rahauudistus. Vuonna 1928 Viron kruunu korvasi aikaisemmat markat suhteessa 1 kruunu = 100 markkaa. Kruunun arvo vakiinnutettiin ulkomaisen lainan turvin ja sitomalla se Englannin Puntaan (Laks, I. 2010).

Toisen maailmasodan sytyttyä Neuvostoliitto miehitti Viron vuonna 1940, jolloin ruplat otettiin käyttöön. Vuosien 1941-1944 saksalaismiehittäjät toivat mukanaan Saksan valtakunnan markan sekä miehitetyleille alueille varta vasten liikkeelle lasketut Ostmarkat. Toisen maailmansodan jälkeen Neuvostoliiton ruplasta tuli ainoa laillinen maksuväline aina Viron uudelleenitsenäistymiseen asti vuoteen 1991, jolloin kruunut palasivat käyttöön. Uudet Viron kruunut olivat

käytössä 20 vuotta vuoteen 2011 saakka, jolloin eurosta tuli maan virallinen valuutta (Laks, I. 2010).

7.2 Euron käyttöönotto Virossa

Kun Viro liittyi Euroopan Unionin jäseneksi 1. toukokuuta 2004 yhdeksän muun valtion kanssa, se ryhtyi välittömästi toimiin euroalueen lähentymiskriteereiden täyttämiseksi. ERM II-järjestelmään Viro liittyi 28. kesäkuuta 2004, jolloin Viron kruunu sidottiin kiinteällä kurssilla euroon (Viron Keskuspankki 2010).

Euron käyttöönotto Virossa viivästyi alkuperäisestä suunnitelmasta neljällä vuodella, sillä maa oli Euroopan Unioniin liittyessään asettanut tavoitteekseen ottaa euro viralliseksi maksuvälineeksi vuoden 2007 alusta alkaen. Inflaatio Virossa ei kuitenkaan täyttänyt eurojärjestelmän lähentymiskriteerien vaatimuksia, joten euron käyttöönottoa jouduttiin siirtämään. Viimein 13. kesäkuuta 2010 Euroopan keskuspankki katsoi Viron täyttävän kaikki tarvittavat kriteerit rahaliiton kolmanteen vaiheeseen päästäkseen ja näin ollen maassa päätettiin ottaa euro viralliseksi valuutaksi seuraavan vuoden alusta alkaen (Viron Keskuspankki 2010).

Kruunusta euroon siirtyminen toteutettiin verrattaen nopealla tahdilla. Euroja saatettiin liikenteeseen pääasiallisesti pankkien ja käteisautomaattien kautta. Joulukuussa 2010 Viron keskuspankki antoi paikallisille kauppiaille mahdollisuuden valmistautua euron tuloon toimittamalla euroja käteiskassaksi vuodenvaihdetta silmällä pitäen. Samalla yksityishenkilöillä oli mahdollisuus ostaa 12,79 euron arvosta eurokolikoita sisältänyt tutustumispaketti 200 kruunun hintaan. Paketissa olleet kolikot olisivat käypää valuuttaa heti vuodenvaihteen jälkeen. Viron kruunut ja eurot kävivät rinnakkain maksuvälineinä kahden viikon ajan, jonka jälkeen eurosta tuli ainoa virallinen

valuutta. Yhteiskäytön aikana vaihtorahat maksettiin euroissa riippumatta siitä, oliko asiakas maksanut kruunuilla vai euroilla. Kruunujen poistumisen jälkeen yksityiset pankit vaihtoivat kruunuja euroiksi itse määrittelemänsä ajan toisin kuin Viron keskuspankki, joka ei ole asettanut kruunujen vaihtamiselle takarajaa (Viron Keskuspankki 2010).

Helmikuussa 2011 tehdyn tutkimuksen mukaan 60 prosenttia virolaisista suhtautuu myönteisesti euron tuloon. Syksyllä 2010, aikana ennen euron käyttöönottoa enemmistö virolaisista oli vielä euroa vastaan. Erot virolaisten ja Virossa asuvien venäläisten kannoissa ovat selvät. Kun virolaisista kaksi kolmasosaa kannattaa euroa, niin venäläisvähemmistöstä yli puolet olisi säilyttänyt kruunut. Varsinkin ikäihmisten on ollut vaikea tottua uuteen valuuttaan ja hinnat lasketaankin yhä kruunuissa (Turun Sanomat 2011.)

Viron kuluttajahintojen nousu vuoden ajanjaksolla marraskuusta 2010 marraskuuhun 2011 oli 4,2 prosenttia. Viron tilastokeskus Statistikaametin mukaan muun muassa ulkona ruokaileminen ja hotelliyöpymiset kallistuivat keskiarvoa enemmän, noin 8,5 prosenttia. Niin ikään ruoka ja juomat kallistuivat tarkasteluaikana noin 4,5 prosenttia (Taloussanomat 2011).

Vaikka kuluttajahinnat nousivat yleisesti, mukaan mahtui myös tuotteita, joiden hinnat laskivat. Esimerkiksi 24 tölkin olutpakkaus oli vuonna 2011 peräti 22,7 prosenttia edullisempi kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2010. Valuutanvaihdokselle tyypillistä hintojen pyöristämistä tehtiin myös alaspäin, jotta eurohinnasta saataisiin helpommin tasalukema (Taloussanomat 2011).

8 FOREX

FOREX on Pohjoismaiden suurin valuutanvaihtoyritys. Valikoimiin kuuluu yli 80 käteisvaluuttaa, Western Union- rahansiirtopalvelu sekä mahdollisuus ostaa matkashekkejä viiden eri valuutan arvoille. Yrityksellä on 110 toimipaikkaa Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Suomessa. FOREX toimi lokakuuhun 2009 asti myös Islannissa, mutta maata riepotelleen talouskriisin seurauksena tappiolliset myymälät suljettiin (Forex 2011.)

Suomessa FOREXilla on kymmenen toimipistettä. Liikkeet sijaitsevat Helsingissä, Vantaalla, Espoossa, Turussa, Tampereella, Jyväskylässä ja Oulussa. Suomessa FOREXin ensimmäinen liike avattiin Helsingin Rautatieasemalle vuonna 1993. Ennen Suomen laki salli valuutanvaihdon ainoastaan pankeille. Ruotsissa ja Norjassa FOREXilla on ollut pankkitoimilupa vuodesta 2003 ja Suomessa vuodesta 2006 (Forex 2011).

FOREX on yksi maailman suurimmista valuuttayrityksistä. Sen valuuttamyymälät saavuttivat vuonna 2008 noin 4,5 miljardin euron liikevaihdon. Suomen 11 FOREXissa asioi noin 1,2 miljoonaa asiakasta joka vuosi. Yrityksen tulevaisuuden visiona on olla Pohjoismaiden johtava käteispalveluita tarjoava pankki. Laajentuminen sekä nykyisillä paikkakunnilla että uusille paikkakunnille kuuluu yrityksen suunnitelmiin (Forex 2011).

FOREXissa vaihdettavat valuutat voidaan jakaa pääpiirteissään kahteen kategoriaan, perus- ja sesonkivaluuttaan. Perusvaluutat muodostavat FOREXin valuutanvaihdon selkärangan. Perusvaluutat ovat valuuttoja, joita myydään vuodenajoista riippumatta suuria määriä. Tälläisiä valuuttoja ovat muun muassa Ruotsin kruunu, Yhdysvaltain dollari, Englannin punta ja Venäjän rupla. Kausiluontoisten sesonkivaluuttojen menekki on sitävästoin suoraan

verrannollinen lomajärjestäjien tarjoamien matkakohteiden määrään. Kesän ja talven väliset erot ovat huomattavat, sillä kesäisin suomalaisten ulkomaanmatkat suuntautuvat Suomen lähialueille ja Eurooppaan, kun taas talvikaudella matkataan kauemmas lämpöön.

Kesän vaihdetuimmat sesonkivaluutat ovat Turkin liira sekä Bulgarian leva. Näitä valuuttoja myydään erityisesti kesäkaudella halpojen lomamatkojen vuoksi. Talvella Turkkiin ja Bulgariaan tehdään hyvin vähän pakettimatkoja ja samalla kohteiden valuutanvaihto tyrehtyy lähes kokonaan. Talven vaihdetuin kausivaluutta on verrattaen uuden suomalaisten suosikkimaan Thaimaan valuutta baht. Myös Malesian ringgit, Intian rupia ja Egyptin punta kuuluvat talven kysytyimpiin sesonkivaluuttoihin.

Kaukokohteiden tarjonnan alati lisääntyessä FOREXin on kyettävä vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin ja pyrittävä pitämään varastossaan kunkin kauden sesonkivaluutta. Uusien kohdemaiden valuuttojen hankkimissa suurin ongelma on kyseisen valuutan liikkuvuus maailman valuuttamarkkinoilla. Uutuuskohteina saattaa olla esimerkiksi Karibianmeren pieni saarivaltio, jonka valuutta ei yksinkertaisesti riitä maan ulkopuolelle. Näin ollen FOREX joutuu suosittelemaan vaihtoehtoista valuutta, kuten Yhdysvaltain dollaria vaihdettavaksi kussakin maassa paikalliseen valuuttaan.

8.1 FOREX ja Viron kruunu

Ennen vuotta 2011 Viron kruunu oli yksi FOREXin vaihdetuimmista valuutoista. Tyypillinen vaihtaja oli iäkäs henkilö tarkoituksenaan matkustaa viikonlopuksi Tallinnaan. Vaihdeettava summa oli normaalisti 50-300 euroa. Vaikka vaihdettava euromäärä olikin verrattaen pieni, myyntitapahtumien määrä oli huomattavan suuri muihin päävaluuttoihin verrattuna. Näin ollen useista pienistä kaupoista muodostui lopulta merkittävä osuus päivittäisestä myynnistä.

Viron kruunujen poistuttua käytöstä FOREX osti viimeisimmän setelisarjan kruunuja vuoden 2011 ajan, kunnes vaihto muiden nykyisten EMU-maiden valuuttojen tapaan päättyi 7. marraskuuta 2011. Tämän päivämäärän jälkeen Viron kruunuja voi vaihtaa euroiksi ainoastaan Viron keskuspankissa. Jos asiakas tulee FOREXiin kruunujen kanssa, yritys suosittelee paikan päällä vaihtamista. Kilpailijoita ei suositella periaatteesta, vaikka ne kruunuja pystyisivätkin ostamaan.

Koska Viron kruunuseteleiden nimellisarvot olivat pienet, valuutan varastointi vei huomattavan osan valuutoille varatuista tiloista. Setelien arvot olivat 1, 2, 5, 10, 25, 50, 100 ja 500 kruunua. Suurin 500 kruunun seteli oli arvoltaan vain vähän yli 30 euroa ja yleisimmin tilattu 100 kruunun seteli noin 6,6 euroa. Pienempiä seteleitä FOREX sai asiakkailta takaisinvaihdettaessa kruunuja euroiksi. Näin ollen esimerkiksi pieniä 2 kruunun eli 14 eurosentin arvoisia seteleitä kertyi suuret määrät kassoihin. Näiden setelien jälleenmyynti oli ongelmallista, sillä asiakkaat tiesivät setelien arvon ja olivat usein vastahakoisia ottamaan pienimpiä seteleitä vastaan.

8.2 Toimet ennen kruunukaupan loppumista

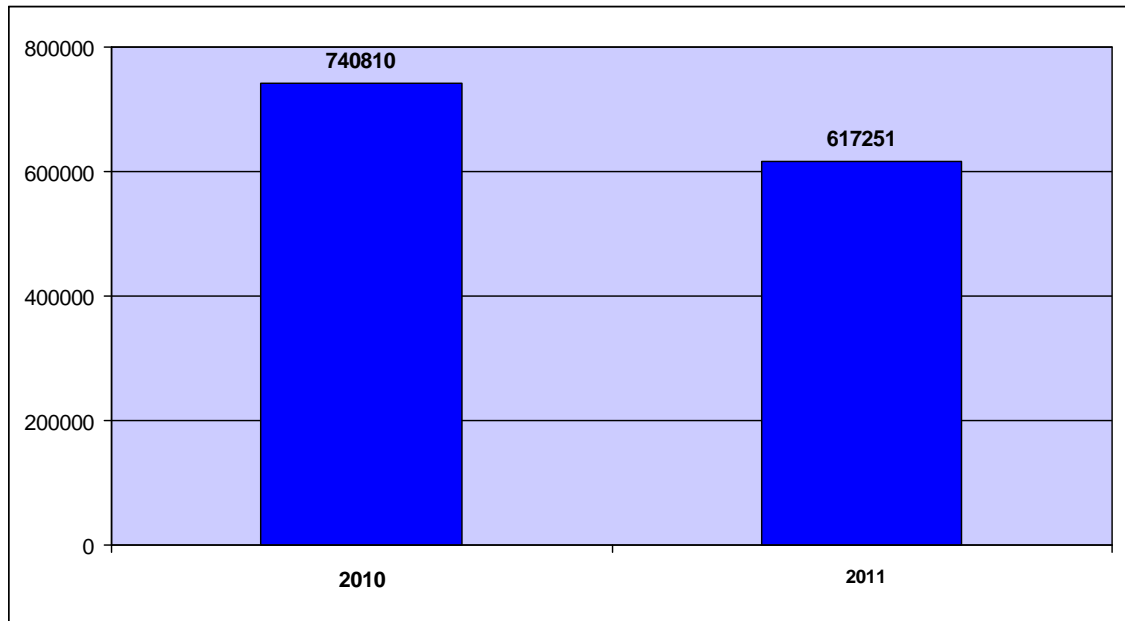
Harri Andersson Suomen FOREXista toimii maan vilkkaimman FOREX-myyvälän, Helsingin rautatieaseman konttoripäällikkönä. Andersson on huomannut Viron eurojäsenyyden vaikutukset omassa liikkeessään.

Anderssonin mukaan Suomen FOREX valmistautui Viron eurojäsenyyteen tekemällä eräitä strategisia muutoksia pääasiassa hinnoitteluun ja kulurakenteeseen. Ennen kruunukaupan loppumista FOREXin hinnoittelu perustui yksinomaan yrityksen valuuttatoimittajien antamiin kurssihin. Viron muutoksen kautta FOREX muutti kurssiaan kilpailijoiden kurssien mukaisesti. Tämä aiheutti sen, että muutamia kurssia laskettiin ja toisia kurssia nostettiin. Kokonaislopputuloksena oli se, että FOREXin marginaali hieman nousi. Samalla yritys päätti siirtää luottokunnan perimät korttikulut asiakkaiden maksettaviksi. Näillä toimilla FOREX varmistui siitä, että kate pysyi ennallaan.

Syksyllä 2010 FOREX aloitti voimakkaan kampanjan sitouttaakseen asiakkaat FOREXiin uudelleen esiteltujen kanta-asiakaskorttien avulla. Sitouttamisen ohella FOREX sai hyvän markkinointikanavan jo olemassa oleville asiakkaille tulevia uusia tuotteita silmälläpitäen. FOREXin strategia suuntaa siihen, että kaikissa FOREX-maissa on sama tuotevalikoima. Jotta Suomen FOREX saisi uudet tuotteet kannattaviksi lyhyellä aikavälillä, tulisi yrityksellä olla 250000 kanta-asiakasta vuoden 2012 loppuun mennessä. Tämä on kirjattu myös Suomen FOREXin vuosittaisiin tavoitteisiin.

Andersson kertoo myös asiakasmäärien pienentyneen selvästi. Viron kruunun luonne valuuttana oli sellainen, että asiakkaat kävivät vaihtamassa pieniä summia. Ennen Viron liittymistä euroon Rautatieaseman FOREXin arvio oli, että kruunuvaihdon osuus kattoi 12 prosenttia liikevaihdosta ja 20 prosenttia

asiakkaista. Vuoden 2011 tuloksen mukaan liikevaihto pieneni 12 prosenttia ja asiakasmäärät 17 prosenttia eli asetetut ennakoarvot pitivät näin ollen hyvin paikkansa.

Kuvio 1. Asiakasmäärien muutos

Asiakasmäärien pieneneminen aiheutti FOREXissa muutoksia. Esimerkiksi FOREX Bankin muista tuotteista tiedottaminen kävi aikaisempaa hankalammaksi, kun Viroon matkustavien ihmisten ei enää tarvinnut tulla liikkeeseen vaihtamaan valuuttaa. Tähän tarkoitukseen lanseerattiin uusi FOREXin kanta-asiakaskortti, jonka myötä FOREX sai koottua asiakasrekisterin suomalaisista asiakkaistaan ja samalla nämä saavat tietoa yrityksen uusista tuotteista postin tai sähköpostin kautta.

Viron kruunun poistuminen on näkynyt ennen kaikkea FOREXin toimipisteissä eteläisessä Suomessa. Suurimmat muutokset ovat koskeneet pääkaupunkiseudun, Turun ja Tampereen liikkeitä ja niiden myyntiä.

Pohjoisempana Jyväskylässä ja Oulussa kruunukaupan loppumisen seuraukset ovat olleet etelää huomattavasti pienemmät.

Anderssonin mukaan helsinkiläiset ovat olleet yleisesti ottaen tietoisia Viron eurojäsenyydestä. Vuoden 2011 alussa FOREX sulki Pohjois-Esplanadin toimipisteensä. Tämä ei kuitenkaan ollut seurausta Viron kruunukaupan loppumisesta vaan vuokrasopimus tiloissa lopetettiin. Liikkeiden lukumäärä pääkaupunkiseudulla pysyy ennallaan, kun FOREX avaa uuden myymälän Helsingin Mikonkadulle vuonna 2012.

Jari Kivi Jyväskylän FOREXista havaitsi toimipaikkansa myynnissä pienen notkahduksen, mutta verrattuna Viron kruunun koko maan 12 prosentin osuuteen myynnistä, oli Jyväskylän lukema vain noin 5 prosenttia kokonaismyynnistä. Näin ollen Viron euroaikaan siirtyminen ei aiheuttanut uudessa liikkeessä suuria muutoksia. Kiven mukaan jyväskyläläiset asiakkaat olivat tottuneet siihen, että euroilla pärjää Virossa jo kruunuaikana, joten yhä harvempi vaihtoi kruununsa Suomessa.

Turun FOREXin varakonttoripäällikkö Hanna Laurell kertoo suurimman muutoksen näkyneen asiakasmäärissä ja tilausten tekemisessä. Viron kruunuja oli aina pakko olla, sillä jos jostain syystä ne olivat päässeet loppumaan, niin asiakkaat olivat todella hämmästyneitä tilanteesta. Viron siirryttyä euroon varsinkin aamut olivat Laurellin mukaan todella rauhallisia, sillä erityisesti iäkkäämmän väestön tekemät kruunukaupat poistuivat kokonaan.

8.3 Vaihtoehdot Viron kruunulle

Viron kruunun poistuttua valuuttamarkkinoilta FOREXin on ajateltava vaihtoehtoisia valuuttoja paikkaamaan kruunun jättämää aukkoa suosituimpien valuuttojen joukossa. Jo olemassa olevien päävaluuttojen rinnalle tulisi löytää suomalaisten uusi suosikkivaluutta, jonka myynnillä yritys saisi osittain tai kokonaan korvattua Viron kruunun jättämän aukon myyntiin.

Anderssonin mukaan uusia suosikkivaluuttoja ei ole noussut esiin kovinkaan voimakkaasti. Suomesta tehdyistä valmismatkoista suurin osa suuntautuu euroalueelle. Tarkalleen ottaen 63 prosenttia kaikista valmismatkoista tehdään euroalueen sisällä. Lähitulevaisuudessa Kreikan tilanteella on suurin merkitys valuuttakaupan kannalta, sillä suomalaiset tekevät sinne keskimäärin 183000 valmismatkaa vuodessa. Tuo määrä on rahallisesti huomattavasti suurempi kuin Viron kruunun myynti vuonna 2010.

Uudet matkakohteet

Valuuttojen menekkiin suuresti vaikuttava yksittäinen asia on uuden matkakohteen lanseeraus. Halpalentoyhtiöt ovat laajentaneet verkostojaan ympäri Suomea ja maakuntakentille on saatu uusia ja edullisia lentoreittejä Eurooppaan. Samalla lentoyhtiöiden helsinkikeskeisyys on viime vuosina vähentynyt merkittävästi.

Euroopan suurimman halpalentoyhtiön Ryanairin kautta Suomesta on lennetty euroalueen ulkopuolelle, kuten Lontooseen pääasiassa Tampereelta. Unkarilainen Wizz Air lentää kolmesti viikossa Turusta Puolan Gdanskiin ja kesäisin Budapestiin kahdesti viikossa. Latvialaisen Air Balticin aloitettua lennot Oulusta ja Turusta Riikaan on saatu jälleen yksi euroalueeseen kuulumaton maa alle tunnin lentomatkan päähän. Air Balticin lentojen kulkiessa Riikan

lentokentän kautta Latvian latin kysyntä on lisääntynyt erityisesti viikonloppumatkaajien myötä. Juuri tämänkaltaiset uutuusreitit ovat omiaan lisäämään tiettyjen valuuttojen kysyntää. Aikana ennen halpalentoyhtiöitä matkailija pääsi Latviaan tai Puolaan ainoastaan matkustamalla muiden maiden kautta. Ajallisesti ajateltuna tämän kaltaiset matkat eivät sopineet pikaista viikonloppumatkaa haluaville, sillä kohteeseen pääseminen vei jo useita tunteja. Halpalentoyhtiöiden myötä nopeat muutamien päivien irtiotot onnistuvat paremmin suorien yhteyksien myötä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Viron siirtymä keskusjohtoisesta neuvostotasavallasta länteen tähyväksi Euroopan Unionin täysvaltaiseksi jäseneksi on ollut nopea. Maa on onnistunut irtautumaan neuvostomenneisyydestään tavalla, jota muualla entisessä itäblokissa kadehditaan. Jäsenyys Euroopan Unionissa konkretisoitui virolaisille viimeistään maan ottaessa yhteisvaluutta euron käyttöön vuoden 2011 alussa.

Kansallisvaluutan vaihtuminen on merkittävä tapahtuma, jolla on vaikutusta jokaisen kansalaisen jokapäiväiseen elämään. Uuden valuutan myötä odotettiin talouskasvun elpymistä maailmanlaajuisen taloustaantumien lomassa. Viro liittyi euroalueeseen keskellä euron historian pahinta kriisiä ja joutui välittömästi mukaan Kreikan tukipaketin maksajiin. Virolaisten luottamus euron hyötyihin on silti vahva, ja tulevaisuuteen katsotaan kaikesta huolimatta positiivisesti.

Viro on yksi euroalueen pienimmistä maista. Maan etuna on pitkään ollut alhaiset tuotantokustannukset verrattuna teollistuneimpiin länsimaihin. Tämän lisäksi virolaisten koulutustaso ja työntekijöiden tietotaito ovat olleet hyvällä eurooppalaisella tasolla. Euron myötä ulkomaisten yritysten maahan tekemät investoinnit helpottuvat ja ylimääräisen menoerän aiheuttava valuuttakurssitappio poistuu. Viro onkin varteenotettava investointikohde erityisesti Pohjoismaille sijaintinsa ja edullisuutensa ansiosta. Euron pelättiin nostavan hintoja ja siten karkoittavan pitkäaikaisia investointeja pohtivia yrityksiä, mutta ensimmäisen eurovuoden jälkeen ei kyseistä toimintaa ole ollut havaittavissa.

Viron eurojäsenyys aiheutti pohjoismaisen FOREX Bankin toiminnassa merkittävän muutoksen. Viron kruunu muodosti FOREXin päivittäisestä valuutanvaihdosta huomattavan osuuden. Tämänkaltaisen myyntituotteen

poistuessa markkinoilta on selvää, että korvaavien tuotteiden löytäminen vie oman aikansa. Viron päätettyä euroon siirtymisestään oli FOREXinkin pakko aloittaa valmistautuminen tulevaan myynnin heikkenemiseen. Muutos ei koskenut ainoastaan tulosta, vaan myös asiakasmäärissä koettiin huomattava väheneminen. Päivittäisten rutiinien muutos koski erityisesti Suomen FOREX-myymlöitä, koska suomalaiset muodostavat edelleen suurimman ulkomaisen matkailijaryhmän Virossa.

FOREX Bankin Suomen toimipisteiden välillä suurimman muutoksen kokivat pääkaupunkiseudun liikkeet, joissa asioiminen väheni merkittävimmin Viron ja Tallinnan läheisyyden vuoksi. Helppojen ja nopeiden ulkomaanmatkojen osalta juuri Helsingin alueella ei yhtäkkiä ollutkaan enää kohdetta, minne pääsisi yhtä vaivattomasti kuin Viroon. Mikään ei myöskään viitannut siihen, että suomalaisten matkat Viroon vähenisivät euron tultua, vaan euro pikemminkin lisäsi maan kiinnostavuutta hintavertailun ollessa helpompaa kuin koskaan aikaisemmin.

Euroalueen epävarma tulevaisuus on samalla sekä mahdollisuus että uhka FOREX Bankin toiminnalle. Uusien maiden liittyessä euroalueeseen on joko panostettava entistä enemmän vakiintuneisiin menekkivaluuttoihin tai vastaavasti laajennettava valikoimaa kattamaan harvinaisemmatkin valuutat. Kreikan kohtalo on parhaimmassa tapauksessa jättipotti FOREXille, jos maa ottaa kansallisen valuutan uudestaan käyttöön. Tämän tapahtuessa Viron kruunun poistuminen on enää muisto vain FOREX Bankin historiassa.

LÄHTEET

Arvopaperi 2011. Euron historian ylä- ja alamäet. Viitattu 23.9.2011.
<http://www.arvopaperi.fi/kuvaraportit/euron+historian+yla+ja+alamaet/a409118?>

Euroopan keskuspankki 2011. www.ecb.int > euro > johdanto. Viitattu 23.9.2011.
<http://www.ecb.int/euro/intro/html/index.fi.html>

Euroopan neuvosto 2010. ec.europa.eu > Economic and financial affairs > Focus on > EU response to the economic and financial crisis

Euroopan parlamentti 2011. www.europarl.europa.eu>parlamentti>yleistä. Viitattu 20.11.2011

Euroopan Unioni 2011. Viitattu 29.11.2011. http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ecb/index_fi.htm & Euroopan Unionin historia. Viitattu 30.11.2011.
http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_fi.htm

FOREX 2011. www.forex.fi > hinnasto. Viitattu 30.11.2011.

Kauppalehti 2010. Euron tulo nostanut hintoja Virossa. Viitattu 9.10.2010.
www.kauppalehti.fi/5/i/talous/uutiset/etusivu/uutinen.jsp?oid=20101143547

Komulainen, M. 2011. Euroajan haasteet. Turun Sanomat, 23.3.2011.

Laks, I. 2010. Rahauudistus tuttu käsite virolaisille. Turun Sanomat, 29.12.2010.

Taloussanomat 2011. Mitä tekikään euro? Näin kävi Viron hintojen! Viitattu 23.2.2012.
<http://www.taloussanomat.fi/paivittaistavarat/2011/12/14/mita-tekikaan-euro-nain-kavi-viron-hintojen/201118898/12>

TS 2011. Euro toi lisää painoa virolaisten lompakoihin. Turun Sanomat, 5.2.2011.

TS 2011. Velkapommista pankkikriisi. Turun Sanomat 22.10.2011.

Vartiainen, J.; Haaparanta, P.; Hulkko, K.; Melgin, J. & Rantanen, E. 1999. Rahaliitto ja Eurooppa. Jyväskylä: Gummerus

Viron Keskuspankki 2010. Estonia's national changeover plan, version 9.

Widgrén, M. 2001. Euroopan integraation talous ja politiikka. Helsinki: Yliopistopaino

Wikipedia 2011. fi.wikipedia.org > wiki > Luettelo lamoista ja taantumista Viitattu 30.11.2011.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_lamoista_ja_taanumista

Haastatteluissa esitetyt kysymykset

1. Miten kruunukaupan loppumiseen oli varauduttu?
2. Miten Viron kruunun poistuminen on vaikuttanut päivittäiseen toimintaan FOREXin valuuttamyynnissä?
3. Onko Viron kruunun tilalle noussut uusia ”suosikkivaluuttoja”?
4. Ovatko asiakasmäärät pudonneet? Jos ovat niin missä määrin?
5. Ovatko helsinkiläiset olleet yleisesti ottaen tietoisia Viron eurojäsenyydestä?
6. Pohjois-Esplanadin toimipiste suljettiin jokin aika sitten, johtuiko tämä Viron kruunukaupan loppumisesta?
7. FOREX ei enää osta Viron kruunuja. Mitä suositellaan asiakkaalle, jos hänellä on vielä kruunuja?
8. Miten kruunukaupan loppuminen on näkynyt FOREXin toiminnassa pääkaupunkiseudulla/Turussa/Jyväskylässä?